

for største Delen bestaar af Ler, og hvor Terrainet er saa lavt, at der ikke er langt til Grundvandet. Hvor man har et højtliggende Terrain af porøs Beskaffenhed, hvor Luftens Ilt kan trænge igennem, vil Opløsningsprocessen, der jo kun er en langsom Forbrænding gennem Iltens Paa-virkning, kunne ske nogenlunde hurtigt. Men hvor et Lig, et organisk Væsen, er nedsyttet i et fast Lerlag, vil Opløsningen kunne tage mange Aar, og Smittefarens vedblivende kunne være til Stede Aar efter Aar. Dette er specielt Tilfældet for en stor Del af Danmarks Vedkommende.

Det er ikke blot herhjemme, man har været opmærksom paa Smittefarens fra Kirkegaardene, men rundt omkring i Udlandet har man været opmærksom paa det samme. Europæiske Videnskabsmænd have desuden paavist den Smittefare, der foruden fra de omliggende Jord- og Vandlag kan komme direkte fra Gravene ved Insekters og Ormenes Virksomhed. Der er paavist mangfoldige Eksempler paa, hvorledes Miltbrand atter er optraadt i Kvægbesætninger derved, at Regnorme have gravet sig op fra det Sted, hvor et miltbrandsygt Dyr har været begravet, selv om det har været i en betydelig Dybde; de have udlagt deres Ekskrementer i Græsset over Graven, hvor andre Kreaturer have græsset, og Sygdommen er saaledes optraadt igen. Det er jo endvidere baade ved danske og udenlandske Videnskabsmænds Undersøgelser konstateret, i hvor langt et Tidsrum disse Bakterier have holdt sig levende, men dermed er det jo ikke sagt, at man har fundet Grænsen for deres Levedygtighed; det er kun bevist, at den og den Bacille er funden levende saa og saa mange Maaneder eller Aar efter Begravelsen, og selv efter at man ikke har kunnet paavise Resterne af det begravede Dyr eller Menneske.

Blandt de udenlandske Videnskabsmænd er der vel ogsaa en Enstemmighed for, at Kirkegaardene ere saa farlige, at det vilde være godt at forberede Menneskeheden paa, efterhaanden som Befolkningens Tæthed tiltager, og Byernes Størrelse forøges, at tilintetgøre Ligene ikke ved den langsomme Forbrænding i Jorden, men ved en hurtig Askeforbrænding i Løbet af et Par Timer, hvorved Legemet forvandles til en lille Askehob paa 4—5 Pund — vel ikke en Gang 5 pCt. af den oprindelige Vægt — og hvorved det sker paa en Maade, som er absolut smittefri og farefri for de efterlevende. Der er saaledes afholdt en Lægekongres i Paris i 1893 med det For-

maal at overveje, hvad der kunde gøres for at bekæmpe Tuberkulosis Overhaandtagen og Udbredelse. Denne Kongres vedtog blandt andre Udtalelser den, at Begravelse af Lig af tuberkuløse medfører Fare for den offentlige Sundhedstilstand, idet man inficerer Jordbunden med de Tuberkelbaciller, som i Millionvis findes i Legemet. Det turde være ganske godt at fastholde denne Udtalelse, som Pariserlægerens Kongres vedtog allerede i 1893, netop paa det nuværende Tidspunkt, hvor vi herhjemme dels ad privat Vej, dels gennem Staten udgive Penge vel snart i Millionvis for at bekæmpe den herhjemme saa stærkt hærgende Tuberkulosisygdom. Det ses, at man allerede for 10 Aar siden blandt Verdens første Videnskabsmænd har været klar over, at selve Begravelsen af Tuberkulose-lig indeholdt en Fare for de efterlevende, og har ment, at man ved at brænde dem maatte kunne gøre noget meget virksomt for at indskrænke Sygdommens Hærgning.

I Frankrig og Tyskland er det Hygiejniskere, Læger og Videnskabsmænd, der staa i Spidsen for Ligbrændingen, hvorimod man saavel der som ogsaa forskellige andre Steder møder en vis træg Modstand fra Gejstlighedens Side, navnlig givende sig Udslag deri, at Gejstligheden nægter at medvirke til Ceremonier ved Ligbrænding. I England, hvor Folket gennem mange Aarhundreders Deltagelse i det offentlige Liv har faaet et mere praktisk Sving, er stadig Gejstligheden gaaet ved Siden af Videnskabsmændene og har deltaget i Bevægelsen for Ligbrænding. Vi have, som jeg senere skal tillade mig at paavise, blandt Ligbrændingens Venner endogsaa 15 engelske Biskopper, og engelske Biskopper udtale sig ikke blot for andres Ligbrænding, men ogsaa for Brænding af deres egne Lig til gode for den efterlevende Menneskehed. I 1894 er der endog i Søstaden Cardiff i England taget et nyt Krematorium i Brug, og det er ikke til fakultativ, altsaa frivillig, Ligbrænding, men til obligatorisk Ligbrænding af alle Koleralign, som maatte indkomme til Cardiff, Bristol og Gloucester. Det er et Skridt langt videre end herhjemme, hvor Ligbrændingen er afhængig af en frivillig Beslutning af vedkommende i levende Live.

Den store, bekendte Videnskabsmand Virchow har gjort sig til en veltalende Forkæmper for Ligbrændingssagen, og han har gjort det ud fra to Synspunkter, for det første ud fra Synspunktet om Kirkegaardens Skadelighed for de efterlevende, og dernæst ud fra Synspunktet: Fred for